

PREŠOVSKÝ MESTSKÝ LEKÁR MUDR. ALEXANDER GALLOTSIK (2. 7. 1879 Prešov – 18. 6. 1963 Prešov)¹

Peter KOVAL

V prvej polovici 20. storočia ostávalo mesto Prešov stále centrom historického regiónu Šariš. Z politicko-geografického hľadiska však možno tvrdiť, že celý tento priestor bol len perifériou v časoch rakúsko-uhorskej monarchie, medzivojnového Československa i v období Slovenskej republiky 1939 – 1945. Zdravotnícka situácia a rozvoj zdravotnej starostlivosti potvrdzovali tento stav. Malý počet kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov, katastrofický stav zdravotníckych zariadení, často poddimenzovaných, boli typickými javmi dnešného územia severovýchodného Slovenska pred prvou svetovou vojnou. Situácia po vzniku prvej Československej republiky (ČSR) sa zlepšila len čiastočne. V Prešove bola vystavaná nová okresná nemocnica až v polovici 30. rokov a mesto Bardejov na tú svoju čakalo až do skončenia druhej svetovej vojny. Napriek tomu v šarišskom regióne vykonávali vlastnú lekársku prax v týchto pohnutých časoch viacerí významní odborníci. Jedným z nich bol aj MUDr. Alexander Gallotsik.

Narodil sa 2. 7. 1879 v Prešove v rodine obchodníka. Základnú školu aj gymnázium absolvoval v rodnom meste a vysokoškolské štúdium na lekárskej fakulte v Budapešti. V roku 1905 promoval a získal špecializáciu v odbore kožné lekárstvo. Prvé tri roky praxe pôsobil na základe odporúčania budapeštianskeho univerzitného profesora MUDr. Lajosa Nékáma na klinike vo Viedni. V roku 1908 sa nakoniec usídlil v rodnom meste, kde začal pracovať ako kožný lekár v mestskej verejnej nemocnici. Po vypuknutí prvej svetovej vojny narukoval v auguste 1914 ako lekár poručík do rakúsko-uhorskej armády. V novembri 1914 bol zajatý a až do roku 1918 vykonával funkciu lekára v zajateckom tábore v Taškente. Po podpísaní Brest-litovského mieru vstúpil ako dobrovoľník do Červenej armády a stal sa vedúcim lekárom Frunzeho armády (jazdecká divízia generála Michaila Vasilieviča Frunzeho) vo Fergane. V život ohrozujúcom prostredí zaškoľoval miestnych ošetrovateľov a feldčiarov. Ako zdravotník musel čeliť nástrahám infekčných ochorení, sám sa nakazil maláriou. Po mimoriadne náročnej práci sa po skončení prvej svetovej vojny vrátil do Prešova, kde pokračoval vo svojej lekárskej praxi v mestskej verejnej nemocnici. Bol primárom kožného oddelenia a zároveň hlavným mestským lekárom. Pri Policajnom komisárstve v Prešove vykonával funkciu policajného lekára, ktorého náplňou bolo o. i. zdravotný dozor pri vykonávaní mravnostnej kontroly, obhliadanie mŕtvol pri násilnej smrti, prehliadka väzňov v policajnej väznici.

Dr. Gallotsik prehlásil o Prešove na začiatku 30. rokov, že je jedno z najzdravších miest v celej ČSR. Vysvetľoval si to predovšetkým čistým fabrikami neskazeným vzduchom a relatívnou blízkosťou Vysokých Tatier. V čase zúriacej hospodárskej

---

1 Príspevok vznikol v rámci projektu APVV-15-0036 *Východné Slovensko v 19. a 20. storočí vo vzťahu centra a periférie*.

krízy, nárastu nezamestnanosti však optimisticky videl nádej na zlepšenie zdravotného stavu v meste a jeho okolí. Za najpálčivejšie otázky súvisiace so zdravotnou situáciou v meste označil: potrebu výstavby novej nemocnice, zriadenie kúpeľov, dokončenie kanalizácie aj na periférii, ustanovenie školských lekárov, zníženie nezamestnanosti a vyriešenie bytovej krízy. Ako zamestnanec mestskej verejnej nemocnice zvlášť citlivo vnímal problém jej personálno-materiálneho zabezpečenia. Nemocnica fungujúca v meste od druhej polovice 19. storočia nemala dostatočný počet lôžok a nevyhovovala ani po hygienickej stránke. Dr. Gallotsik ju označil za „dokonalý kultúrny škandál“.

Ako prvý lekár v meste začal MUDr. Gallotsik boj proti pohlavným chorobám, viedol evidenciu pacientov nakazených syfilisom. V roku 1941 bol oficiálne penzionovaný, no svoju prax vykonával aj naďalej. V čase druhej svetovej vojny bol nútený odísť do obce Bodice na Liptove, kde sa skrýval pred režimom Slovenskej republiky 1939 – 1945. Aj naďalej však vykonával svoju činnosť a liečil tak domácich obyvateľov, ako aj príslušníkov partizánskych skupín operujúcich v tomto regióne. Po skončení vojny ostával verný lekárskemu povolaniu.

Pri príležitosti jeho 80. narodenín a 50. výročia jeho promócie mu bol na slávnostnom zasadnutí zdravotníckych pracovníkov a funkcionárov odborového zväzu zamestnancov v zdravotníctve, ktoré sa konalo v Prešove v roku 1959, odovzdaný zlatý diplom Lekárskej fakulty v Budapešti. Diplom mu bol zaslaný veľvyslancom Maďarskej ľudovej republiky. K tejto udalosti mu blahoželal aj vtedajší minister zdravotníctva prostredníctvom pozdravného listu. Na sklonku života ho postihla choroba, ktorá ho pripútala na lôžko, dr. Gallotsik stratil zrak. Zomrel v júni 1963 vo veku nedožitých 84 rokov.

Súčasníci si pamätali dr. Gallotsika ako milého a dobrosrdečného človeka, ktorý aj v čase pokročilého veku ostával duchom mladý. Rád odovzdával rady a skúsenosti nabraté dlhoročnou praxou svojim mladým kolegom lekárom. Táto osobnosť lekárskej praxe je dôkazom toho, že aj v periférnom prostredí zaostalého východného Slovenska sa v prvej polovici 20. storočia vykonávala kvalitná ošetrovateľská služba smerujúca k zlepšeniu zdravotnej situácie obyvateľov šarišského regiónu.

Použitá literatúra:

Prešovské noviny 1959

Šariš 1931

Východoslovenské noviny 1963, 1978

Biografický lexikón Slovenska. III. G – H. Martin : Národný biografický ústav, 2007. ISBN 978-80-89023-96-7

FALISOVÁ, Anna. *Lekári na Slovensku do roku 2000.* Bratislava : Veda, 2010. ISBN: 978-80-224-1166-0